

Czerwiński, Teodor

Okop w Stradowie

Światowit 2, 108-109

1900

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

się z warstwą węgla kształt drzewa, na którego zwęglonej części spoczywała. W odległości trzystu kroków są ślady, dziś zaorane, drugiej linii, a dalej podobno trzeciej linii podobnego okopu. U podnóża, wedle wskázówek mieszkańców, są liczne foremnie w glinie wyrobione jamy oraz ślady popielnic i narzędzi krzemienych. Od lat 30 mieszkając w tych okolicach, nie słyszałem, aby ktokolwiek robił tu poszukiwania, mówiono mi jednak, że zjeżdżał tu przed laty ktoś z Poznania i utrzymywał, że okopiska podobne są znane tylko w dwóch miejscowościach w Poznańskim.

Lud odnosi ten zabytek do czasów szwedzkich. Wartoby go zwiedzić i opisać...

W. Karśnicki.

4.

Okop w Stradowie.

Petersburg 12 marca 99 r.

Z wielkim interesem przeglądam nad Nową Jego wydawnictwo...

Życząc powodzenia i t. d...

Przejrzawszy Pańskie tymczasowe sprawozdanie z wycieczki w 1897 r. zadziwiłem się, że nikt z tych, z którymi się Sz. Pan spotykał w okolicach Wiślicy i Skalbmierza, nie zachęcił Pana do zatrzymania się w *Stradowie*, wsi b. dawnej, niegdyś inaczej nazywanej, przy której znajduje się ogromne okopisko, pewnie przedhistoryczne obozowisko i targowisko zarazem, gdyż ma i dolne wały od wschodu. Mnie się zdaje, że ono jest bardzo ciekawe i rzadkie w naszych stronach.

Ks. T. Czerwiński.

O tym kolosalnym okopie, o którym donoszą obaj Szanowni Korespondenci, dowiedzieliśmy się niedawno ustnie pewnych szczegółów od W-go E. Bukowskiego z Michałowic. Niektóre mogą uzupełnić podania pana Karśnickiego. Warstw mianowicie węgla i gliny przepalanej ma być w głównym wale *kilka*. Średnica wewnętrznego wału u spodu dochodzi do stu łokci. Cały okop przylega jednym bokiem do rzeczki. Miejscowość, gdzie okop się znajduje, należąca dziś do *Stradowa*, w aktach kościelnych dawnych (wiek XV) nosi miano: *Zastępowa* (Zastampow). Oglądał ten zabytek szczegółowo niegdyś prof. Łepkowski z Krakowa, a następnie interesował się nim R. Virchow, mając sobie przez prof. Ł. udzielone o nim szczegóły. Okopy te ze wszechmiar zasługują na dokładniejsze zbadanie.

Pozwolimy sobie tu nadmienić, że zasłużony archeolog czeski Woldřich, opisując różne sposoby budowania wałów, okalających grodziska, mówi o *zeszklonych* (verschlackte) wałach „na Hradcu“ pod Litoradlicami*). Wzniesiono je

*) Mittheil. d. Anthrop. Ges. Wien., t. XXIII.

w ten sposób, że naprzód ułożono wysoką warstwę *węgla*, na niej glinę, piasek, a kamienie układano tak, aby nie tamowały ruchu powietrza. Wówczas zapalano węgiel, a żar zamieniał glinę z domieszkami w jedną masę szklistą. Na ostygłą układano nową warstwę takich samych materiałów i w porządku wyżej wskazanym, powtarzając to trzykrotnie, aż się utworzył wał wymaganej wysokości i własności.

Czasu tej budowy określić trudno, wszakże zawarte w grodzisku ułamki garncarskie zdają się wskazywać, że należą do kultury starszej od halsztadzkiej, czyli do najdawniejszej w kraju. Są jeszcze w Czechach inne grodziska, jak Strakonickie, Kniaża góra, w ten sam sposób zbudowane, lecz nie wszędzie liczbą warstw węgla i gliny jednakowa.

Wiem także o licznych podobnych wałach w Turyngii i Szkocji. Jeden z nich, w Martinskirche, opisuje E. Falk *).

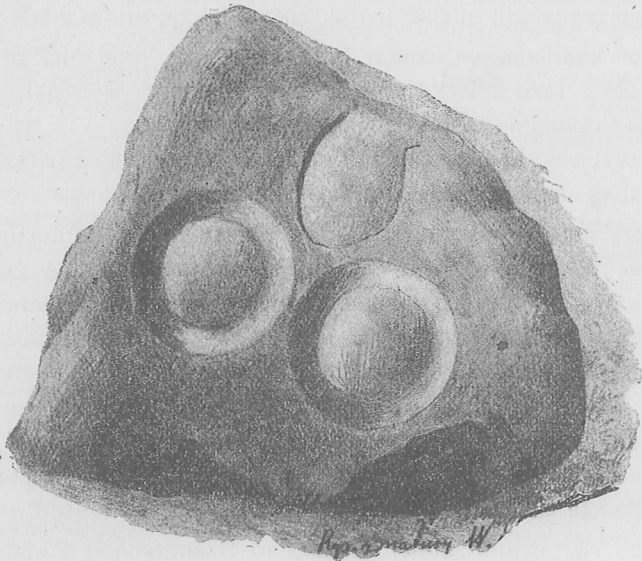
Dyskutowano o ich sposobie budowania oraz celu w r. 1892 **), ale przypuszczenia dotychczasowe nie zadawałają jeszcze. W r. 1893 wystąpił Schierenberg z nową i oryginalną hipotezą ***), która jednak później spotkała się z uzasadnioną krytyką. Red.

5.

Kamienie z wrytymi znakami.

Wilno.

Przesyłam Szanownemu Panu rysunek nader ciekawego zabytku, zamierzchłych, jak się zdaje, wieków, który udało mi się w tym roku odkryć

Rys. 45.

*) Verhandl. d. Berl. Ges. f. Anthr. r. 1895, str. 571

**) Verhandl. d. Berl. G. f. A. r. 1892, str. 414.

***) Tamże r. 1893, str. 154.